

3. Ковальчук І.В. Економіка підприємства : навч. посіб. / І.В. Ковальчук. – К. : Знання, 2008. – 679 с.
4. Економіка підприємства: підручник / [Й.М. Петрович, А.Ф. Кіт, Г.М. Захарчин та ін.; за заг. ред. Й.М. Петровича]. – [2-ге вид., виправл.]. – Львів: "Магнолія 2006", 2007. – 580 с.
5. Економіка підприємства: підручник / [Г.О. Швиданенко, М.Г. Грещак, В.М. Колот та ін.; за заг. ред. Г.О. Швиданенко]. – [4-е вид., перероб. і доп.]. – К. : КНЕУ, 2009. – 816 с.
6. Економіка підприємства: навч. посіб. / [А.В. Шегда, Т.М. Литвиненко, М.П. Нахаба та ін.; за ред. А.В. Шегди]. – К. : Знання-Прес, 2001. – 335 с.

Ковальова В.В., студентка
(науковий керівник - докт. екон. наук.,
професор Семикіна М.В.)
Центральноукраїнський національний
технічний університет
м. Кропивницький

ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА І МЕТОДИКА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Оптимальне керування підприємством припускає досягнення заданої мети його розвитку з найбільшою при заданих умовах ефективністю.

При розгляді питання про економічну ефективність виробництва необхідно мати на увазі, що ефект і ефективність – це поняття, що не збігаються. Так, як ефект – це наслідок, результат тих чи інших заходів. Як би не важливий був ефект виробництва, його результат, сам по собі він недостатньо характеризує виробничу діяльність, оскільки не показує, ціною яких ресурсів отриманий. А економічну ефективність виробництва характеризує ставлення економічного ефекту до витрат, який зумовив цей ефект. Іншими словами можна сказати, що рівень економічної ефективності дає уявлення про те, ціною яких витрат досягнутий економічний ефект.

Розрізняють два види економічної ефективності підприємств: спосіб розподілу наявних ресурсів і спосіб використання ресурсів в кожній конкретній економічній діяльності. Економічна ефективність виробництва може бути визначена на різних рівнях: національному, галузевому, на підприємстві і внутрішньогосподарському підрозділі, на рівні виду діяльності всередині підприємства і окремих заходів.

Треба зазначити, що економічна ефективність виробництва в підприємствах формується під впливом багатьох різнобічних факторів, які діють не ізольовано, в чистому вигляді, а найтіснішим чином взаємодоповнює один одного. У добре налагодженій ринковій економіці випуск продукції здійснюється з найменшими можливими витратами, а її розподіл відбувається відповідно до вимог ринку – цьому сприяє конкуренція. Це обумовлено тим, що на ринку всі його суб'єкти діють розумно, і це визначає суть ринкової економіки.

Існують різні підходи до оцінки ефективності підприємства:

– ресурсний (зіставлення готової продукції з величиною витрачених факторів виробництва, виражений у категорії продуктивності. При цьому підході існує проблема порівняння віддачі різнорідних ресурсів);

- чистий грошовий потік (є одним з найважливіших показників фінансової ефективності);
- вільний грошовий потік (потік грошових коштів, представлений сумою маржинального доходу підприємства, очищеного від постійних витрат на її утримання);
- сучасний (ефективність бізнесу – це величина доходів, що генеруються бізнес-процесами підприємства, за вирахуванням витрат, необхідних для їх здійснення);

Економічна ефективність виробництва може бути виражена через її критерій і показники. При цьому важливо мати такий економічний показник, який давав би найбільш повну кількісну оцінку економічної діяльності підприємств.

З безлічі економічних показників на рівні підприємства найбільшою мірою цим вимогам відповідає показник рентабельності його діяльності. Разом з тим поглиблений і всебічний аналіз ефективності виробництва можливий тільки на основі використання системи показників. Тому основний або узагальнюючий показник доповнюють приватними.

Виділяють дві концепції визначення показників економічної ефективності виробництва – ресурсну і витратну. Ресурсна дозволяє оцінити ефективність використання всієї маси виробничих ресурсів, застосовуваних у відтворювальному процесі, а витратна – тільки спожитої в певному процесі частини цих ресурсів. Після визначення системи показників розробляють методику їх обчислення.

Дивлячись на те, що ефективність діяльності будь-якого підприємства оцінюється за допомогою системи абсолютних і відносних показників. За допомогою абсолютних показників можна проаналізувати динаміку різних показників прибутку (економічної, бухгалтерської, від продажів, чистої) за ряд років. Однак вони мають більше арифметичний характер, ніж економічний, оскільки не враховують інфляційні процеси. Відносні показники в цьому сенсі мають певні переваги, оскільки не схильні до інфляції.

Основними показниками економічної ефективності є:

1. Окупність витрат – є узагальнюючим показником.
2. Чиста продукція (валовий дохід) включає в себе чистий дохід і фонд оплати праці.
3. Прибуток – реалізована частина чистого доходу і один з найважливіших синтетичних показників ефективності діяльності підприємств бухгалтерських розрахунках. Економічний прибуток від реалізованих товарів і послуг являє собою різницю між загальним доходом підприємства (виручкою) і альтернативними (поставлений) витратами на всі ресурси, використані для виробництва даних товарів і послуг. Бухгалтерський прибуток який перевищує економічну на величину неявних витрат, оцінених як витрати втрачених можливостей. Іншими словами, бухгалтерський прибуток являє собою суму прибутку підприємства до вирахування витрат, пов'язаних з використанням власних ресурсів підприємства. Економісти зазвичай воліють використовувати економічний підхід, оскільки він важливий для прийняття рішень. Але в ряді випадків дати своєчасну і точну оцінку витрат втрачених можливостей важко.
4. Рентабельність – як правило, визначається по товарній продукції, однак може бути визначена і по валовій продукції.

5. Норма прибутку вважаються критерієм економічної ефективності діяльності підприємств. Однак при цьому слід пам'ятати, що прибуток у сільськогосподарських підприємствах є лише частиною чистої і валової продукції і, як усяка частина, не завжди відображає тенденцію зміни цілого.

Виникають значні труднощі в розрахунку та аналізі показників економічної ефективності пов'язані з визначенням загальної величини витрат у виробництві. Найбільш загальним показником витрат є сукупні витрати живої і матеріалізованої праці. Однак останні можна отримати лише складним розрахунковим шляхом.

6. У підприємствах формою вираження та обліку витрат виробництва є собівартість (індивідуальна ціна) – вона є одним з важливих показників ефективності виробництва.

7. Для більш правильної оцінки ефективності, поряд з продуктивністю живої праці, важливо оцінити, окупність оборотних коштів і матеріаломісткість.

У ринковій економіці виникають ситуації, коли чисто ринкові механізми виявляються «неспроможними». Зокрема, це пов'язано з так званими зовнішніми ефектами і витратами.

Як підсумок можна сказати, що розглянуті показники ефективності розкривають економічну сторону виробництва в цілому. Разом з тим необхідна оцінка ефективності використання окремих ресурсів (робочої сили, землі, матеріальних і фінансових ресурсів), які беруть участь у процесі виробництва повністю, а у витрати включаються лише частково. Звичайно саме об'єктивна оцінка ефективності діяльності підприємства має винятково велике значення, оскільки характеризує успішність менеджменту підприємства, формує його імідж, сприяє доступу на ринки капіталу і обґрунтовує доцільність інвестицій. У цих умовах уміння менеджменту оцінити потенціал підприємства та визначити шляхи його реалізації з максимальною ефективністю є головним завданням.

Література

1. Білявський В.А. Оцінювання ефективності соціальної діяльності торговельних підприємств // КНЕУ. – 2006. – №3.
2. Бусигін А. Підприємництво: Основний курс – М., 1997
3. Економіка підприємства (Том II) /За ред. проф. С.Ф. Покропивного, -Київ : «Видавництво «Хвиля-Прес»», – 1995
4. Економіка виробничого підприємства: Навчальний посібник / За ред. І. М. Петровича. — К.: Знання
5. Підприємницьке право: Навч. посібн. / Ніколаєва Л.В., Старцев О.В., Пальчук П.М., Іванченко Л.М. – Київ: Істина, 2001

Козакул М.С., студентка
Центральноукраїнський національний
технічний університет
м. Кропивницький

МОТИВАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ

Постановка проблеми. На сьогодні, в умовах конкурентного ринку, основним та головним завданням сучасного підприємства є мотивація персоналу,